

บทที่ 4

แผนการใช้ที่ดินจังหวัดนนทบุรีกับการคุ้มครองพื้นที่การปลูกทุเรียนนนทบุรี

จากการวิเคราะห์แผนการใช้ที่ดินของจังหวัดนนทบุรี และมาตรการการอนุรักษ์พื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรี พบว่าแผนการใช้ที่ดินของจังหวัดนนทบุรี ไม่สอดคล้องและไม่สนับสนุนมาตรการอนุรักษ์/คุ้มครองการปลูกทุเรียนนนทบุรี

ทั้งนี้ จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา เมื่อพิจารณาร่วมกับแผนการใช้ที่ดินและมาตรการการอนุรักษ์ พบว่ามีผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 สถานการณ์/ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรีและแนวโน้ม

4.1.1 แผนพัฒนาจังหวัดนนทบุรี ปี 2557-2560

แผนพัฒนาจังหวัดนนทบุรี ปี 2557 – 2560 เน้นไปในเรื่องของการให้ความสำคัญในการขยายตัวของชุมชนและที่อยู่อาศัย โดยมีวิสัยทัศน์ของจังหวัดคือ

“จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองที่อยู่อาศัยชั้นดีของคนทุกระดับโดยมีคุณภาพชีวิตที่ดีเยี่ยมและเป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน”

จะเห็นได้ว่า วิสัยทัศน์ในแผนเน้นไปในเรื่องของกระบวนการทางเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดชุมชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีในระดับที่พึงประสงค์ได้ โดยมีได้ให้ความสำคัญถึงด้านเกษตรกรรมใดๆ

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ของแผนยังเน้นไปในเรื่องของชุมชน และเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อนโยบายระดับชาติในด้านของการก้าวเข้าสู่ตลาดระดับนานาชาติ โดยถึงแม้ว่าในยุทธศาสตร์ที่ 2 จะมีการกล่าวถึงภาคเกษตรกรรม แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในส่วนของห่วงโซ่คุณค่าสำหรับกำหนดทิศทางของยุทธศาสตร์ พบว่าไม่มีการกล่าวถึงการสนับสนุนทางด้านเกษตรกรรมใดๆเลย

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาประกอบด้วย (แผนพัฒนาจังหวัดนนทบุรี 2557-2560)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่	เป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์
1. สร้าง พัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่จังหวัดนนทบุรีให้เป็นเมืองที่อยู่อาศัยชั้นดีรองรับการอยู่อาศัยของประชาชนอย่างมีความสุข	จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเป็นอยู่อาศัยชั้นดีเพื่อประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่มีสุข
2 เสริมสร้างและพัฒนาจังหวัดนนทบุรีให้กลายเป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการผลิตภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจการค้า และการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและมีมูลค่าเพิ่ม	จังหวัดนนทบุรีเป็นเมืองแห่งเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล
3 สร้าง พัฒนา และส่งเสริมระบบเศรษฐกิจของจังหวัดนนทบุรีให้กลายเป็นศูนย์กลางแห่งการค้านานาชาติ	จังหวัดนนทบุรีให้เป็นศูนย์กลางแห่งการค้านานาชาติ
4 สร้างเสริมสังคมนนทบุรีให้มีความสุขและคุณธรรมนำความรู้การดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งส่งเสริมการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล	สังคมนนทบุรีมีความสุขและคุณธรรมนำความรู้สู่การดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งมีการบริหารราชการตามหลักธรรมาภิบาล
5 ส่งเสริมและพัฒนาจังหวัดรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	จังหวัดนนทบุรีมีความพร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของประเทศไทยในปี 2558

4.1.2 การจำแนกกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัด

เมื่อพิจารณาจากยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาจังหวัด จะเห็นได้ว่ามีความโน้มเอียงในการพัฒนาพื้นที่ไปทางด้าน การขยายตัวของชุมชนและที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาร่วมกับแผนของผังเมืองจังหวัดนนทบุรี พบว่ามีการจำแนกกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินรองรับด้านชุมชนและที่อยู่อาศัยถึงกว่า 40% โดยผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรีได้จำแนกประเภทการใช้ที่ดินออกเป็น 12 ประเภท ได้ดังนี้ (ผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี ปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2548)

1. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย

มีเนื้อที่ประมาณ 656.25 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ผังเมืองรวม (พื้นที่ทั้งจังหวัด)

2. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 122,000 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 29.85 ของพื้นที่ผังเมืองรวม โดยความหนาแน่นของประชากรประมาณ 10 คน ต่อไร่ เพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านที่พักอาศัยให้เพียงพอับความต้องการอันเนื่องมาจาก การที่จังหวัดนนทบุรี (ซึ่งเป็นพื้นที่ในผังเมืองรวมทั้งจังหวัด) เป็นจังหวัดหนึ่งในเขตปริมณฑล ซึ่งปัจจุบันมีบทบาทเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวของประชากรจากกรุงเทพฯ และปัจจุบันมีการขยายตัวของประชากรสูง สืบเนื่องมาจากการที่จังหวัดนนทบุรี มีพื้นที่ใกล้เคียงกับกรุงเทพฯ ตลอดจนมีการก่อสร้างระบบถนนเชื่อมโยงกับพื้นที่เขตกรุงเทพฯ ได้หลายเส้นทาง และระบบการขนส่งมวลชน ที่ขยายเส้นทางบริการเข้ามาในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี รวมทั้งความสะดวกในการเดินทางเข้ามาประกอบกิจกรรมใน กรุงเทพมหานคร ทำให้จังหวัดนนทบุรี กลายเป็นพื้นที่ ที่มีการพัฒนาด้านโครงการอยู่อาศัยจำนวนมาก

3. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 38,380 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 9.40 ของพื้นที่ผังเมืองรวม โดยความหนาแน่นของประชากรประมาณ 30 คน ต่อไร่ โดยกำหนดไว้ในบริเวณที่มีแนวโน้มของความหนาแน่นรองจากที่ดินบริเวณพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก บริเวณที่สำคัญคือ บริเวณถนนแจ้งวัฒนะ ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ ที่ต่อเนื่องกับกรุงเทพฯ ซึ่งพื้นที่ใกล้เคียงมีการขยายตัวของสถานที่ราชการขนาดใหญ่ เช่น องค์การโทรศัพท์ การสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นต้น ตลอดจนมีที่พักอาศัยและย่านการค้าเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก บริเวณ 2 ผังทางหลวงพิเศษหมายเลข 37 (ตอนต่อเขตแขวงธนบุรี-บางบัวทอง) ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอบางบัวทอง ปัจจุบันมีการขยายตัวด้านที่พักอาศัยในเขตอำเภอบางบัวทองสูง ถนนเส้นนี้สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับพื้นที่ได้สะดวกรวดเร็ว จึงได้มีการขยายตัวของกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อรองรับจำนวนประชากร ที่พักอาศัยมากขึ้นในบริเวณอำเภอบางบัวทอง และอำเภอใกล้เคียง ตลอดจนจากแนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างเมืองใหม่และเมืองบริวาร ซึ่งกำหนดให้มีการพัฒนาเมืองโดยรอบกรุงเทพฯ ทั้งนี้อำเภอบางบัวทอง ได้ถูกกำหนดให้เป็นศูนย์ชุมชนชานเมือง (Sub Center) แห่งหนึ่งซึ่งกำหนดให้เป็นแหล่งงาน และที่อยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของกรุงเทพฯ โดยพัฒนาเมืองตามแนวถนนวงแหวนรอบนอก

4. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 9,760 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.39 ของพื้นที่ผังเมืองรวม ความหนาแน่นของประชากรประมาณ 45 คน ต่อไร่ โดยศูนย์กลางหลักของชุมชนฝั่งตะวันออก ก็ยังเป็นบริเวณเดิมคือ

- บริเวณเขตเทศบาลซึ่งเดิมเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด (ทำน่านนท์) บริเวณสองข้างถนนพระราชารัฐร์ และถนนพิบูลสงคราม ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณดังกล่าว เป็นย่านธุรกิจการค้าที่ประชาชน

ทั้ง 2 ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา มาให้บริการแต่ดั้งเดิมของจังหวัด โดยเป็นบริเวณที่ตั้งของตลาดเทศบาล โรงภาพยนตร์ ศูนย์การค้า ธนาคาร และยังเป็นเส้นทางที่เป็นแนวต่อเนื่องกับกรุงเทพฯ ด้วย

- บริเวณแนวถนนงามวงศ์วาน และถนนติวานนท์ เชื่อมโยงกัน บริเวณนี้เป็นย่านการค้าและที่พักอาศัยหนาแน่น ที่ขยายตัวต่อเนื่องจากบริเวณสี่แยกพงษ์เพชรของกรุงเทพฯ ประกอบด้วยธุรกิจการค้า ศูนย์การค้า ที่มีขึ้นเพื่อตอบสนองผู้พักอาศัยในชุมชนใหญ่ทั้งในเขตนนทบุรีและกรุงเทพฯ ได้แก่หมู่บ้านประชาชนิเวศน์ 1,2,3 หมู่บ้านชินเขต และหมู่บ้านพงษ์เพชร เป็นต้น

- บริเวณห้าแยกปากเกร็ด บริเวณนี้เป็นย่านธุรกิจการค้าสำคัญจุดหนึ่งของจังหวัดทางตอนเหนือ เพราะเป็นจุดที่ประชาชนสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเดินทางข้ามฟาก โดยทางเรือ นอกจากนี้ยังมีเส้นทางคือ ถนนแจ้งวัฒนะ ที่สามารถใช้เป็นเส้นทางติดต่อกับกรุงเทพฯ นอกจากนี้ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวมีการขยายตัวด้านที่พักอาศัยมากขึ้น จึงทำให้มีกิจการการค้า เช่น ศูนย์การค้าเข้ามาในพื้นที่บริเวณดังกล่าว

สำหรับบริเวณศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเติบโตเป็นย่านการค้าสำคัญของจังหวัดนนทบุรี ได้แก่

- บริเวณเมืองทองธานี ซึ่งเป็นโครงการที่พักอาศัยขนาดใหญ่ โดยรวมกิจการต่าง ๆ เพื่อสนองตอบต่อประชากรที่อยู่ในบริเวณโครงการฯ และใกล้เคียงได้อย่างสมบูรณ์ ปัจจุบันในบริเวณเมืองทองธานี มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ตลอดจนมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ เริ่มเข้าไปตั้ง เช่น สำนักงานที่ดินจังหวัด กองหนังสือเดินทางกระทรวงต่างประเทศ โรงเรียน และโรงพยาบาล ตลอดจนการเข้าถึงบริเวณพื้นที่ก็เป็นไปได้อย่างสะดวก ทั้งถนนแจ้งวัฒนะ (ซึ่งเป็นจุดขึ้น-ลง ของทางด่วนชั้นที่ 2 อยู่บริเวณใกล้เคียงกับโครงการดังกล่าวด้วย) และถนนติวานนท์

- บริเวณเขตเทศบาลเดิมของอำเภอบางบัวทอง และบริเวณแนวถนนวงแหวนรอบนอก ตะวันตก (หรือทางหลวงพิเศษหมายเลข 37) ตลอดจนช่วงที่ถนนรัตนธิเบศร์ตัดกับถนนวงแหวนรอบนอกตะวันตก (หรือทางหลวงพิเศษหมายเลข 37) จะเป็นอีกบริเวณหนึ่งที่จะเป็นศูนย์กลางของชุมชนอีกแห่งหนึ่งของจังหวัด ทั้งนี้เนื่องจากอำเภอบางบัวทอง มีการขยายตัวด้านที่พักอาศัยเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ตลอดจนการมีแนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างเมืองใหม่ และเมืองบริวาร โดยให้อำเภอบางบัวทอง เป็นศูนย์กลาง ชานเมือง ซึ่งกำหนดให้มีแหล่งงานเพิ่มมากขึ้น ในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาจราจร ตลอดจนเป็นชุมชนที่อยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของกรุงเทพฯ ด้วย

5. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอุตสาหกรรมและคลังสินค้า

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 5,800 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.42 ของพื้นที่ผังเมืองรวม โดยบริเวณในเขตตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด เดิมที่กำหนดไว้ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย และที่อยู่อาศัยหนาแน่นมากบริเวณริมถนนติวานนท์ ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดให้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรมอาจจะส่งผลกระทบต่อพระตำหนักจักรีบกษ และพระ

ตำหนักสวนปทุม จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินดังกล่าว นอกจากนี้ได้มีการกำหนดบริเวณอุตสาหกรรมขึ้นใหม่ ได้แก่ บริเวณทางตอนเหนือของจังหวัด ในเขตอำเภอไทรน้อย ทั้งนี้เนื่องจากบริเวณดังกล่าว ราคาที่ดินยังไม่สูงมากนัก ห่างไกลจากชุมชน การคมนาคมขนส่งสะดวก โดยสามารถติดต่อกับจังหวัดปทุมธานี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และกรุงเทพฯ ได้สะดวก ซึ่งอาศัยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 346(บางเลน-ปทุมธานี) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340 (ตอนบางบัวทอง- ต่อเขตแขวงฯสุพรรณบุรี) เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่ง

6. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 187,964 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 45.99 ของพื้นที่ผังเมืองรวม โดยส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในพื้นที่ทางฝั่งตะวันตกของจังหวัด

7. การใช้ประโยชน์ที่ดิน ประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 2,300 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.56 ของพื้นที่ผังเมืองรวม ได้แก่ บริเวณเกาะเกร็ด ซึ่งปัจจุบันการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ยังเป็นแหล่งผลิต สินค้าเกษตรกรรม

8. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 10 ไร่ 1 งาน 70 ตารางวา ได้แก่ พื้นที่ศาลากลางจังหวัดนนทบุรี (เก่า) ซึ่งกรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานแล้ว โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 98 ตอนที่ 63 วันที่ 28 เมษายน 2534

9. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 13,740 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.36 ของพื้นที่ผังเมืองรวม ได้แก่ พื้นที่สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ มีเนื้อที่ประมาณ 104 ไร่ อยู่ในบริเวณตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด และพระราชอุทยานเฉลิมพระเกียรติฯ ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมือง มีพื้นที่ประมาณ 100 ไร่ นอกจากนี้ยังกำหนดให้บริเวณริมแม่น้ำ ลำคลอง สายสำคัญ เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางบัวทอง คลองพระพิมล คลองอ้อมนนท์ เป็นต้น ทั้งสองฝั่งแม่น้ำ/คลอง ข้างละ 15.00 เมตร กำหนดเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่โล่งเพื่อนันทนาการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากต้องการรักษาสภาพน้ำในแม่น้ำ/ลำคลอง สายสำคัญของจังหวัดให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ประกอบกับได้มีประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2538) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 กำหนดให้ท้องที่เขตจังหวัดนนทบุรี เป็นเขตควบคุมมลพิษด้วย

10. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,798.41 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.44 ของพื้นที่ผังเมืองรวม

11. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันศาสนา

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,716.30 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.42 ของพื้นที่ผังเมืองรวม

12. การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทสถาบันราชการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ

มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 5,402.37 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.32 ของพื้นที่ผังเมืองรวม ซึ่งอาจสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 จำแนกการกำหนดประเภทการใช้ที่ดินจังหวัดนนทบุรี

ลำดับที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	ร้อยละของพื้นที่ทั้งหมด
1	อนุรักษ์เพื่อการอยู่อาศัย	0.16
2	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	29.85
3	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	9.4
4	พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	2.39
5	อุตสาหกรรมและคลังสินค้า	1.42
6	ชนบทและเกษตรกรรม	45.99
7	อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม	0.56
8	อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย	ไม่ระบุ
9	นันทนาการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	3.36
10	สถาบันการศึกษา	0.44
11	สถาบันศาสนา	0.42
12	สถาบันราชการ สาธารณูปโภค และสาธารณูปการ	1.32

ที่มา : ผู้เขียน สรุปลจากการจำแนกการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดนนทบุรี

จากตารางการจำแนกการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของจังหวัดนนทบุรี พบว่าพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมีประมาณ 50% ของพื้นที่ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์จริงๆของพื้นที่จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และกระแสความเปลี่ยนแปลง เนื่องจากข้อกำหนดต่างๆ ไม่ว่าจะอยู่ในแผนพัฒนาจังหวัด แผนแม่บทและพื้นที่เป้าหมายการจัดรูปที่ดินฯ ของจังหวัดนนทบุรี และผังเมืองรวมจังหวัดนนทบุรี มีความยืดหยุ่น เปิดช่องว่างให้ใช้ดุลยพินิจในการใช้พื้นที่ค่อนข้างมาก

4.2 นโยบาย มาตรการ แนวทางของภาครัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่นในการอนุรักษ์/ ฟื้นฟู หรือ คุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมโดยทั่วไปและพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรี

4.2.1 การอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนนนทบุรี

สำหรับการดำเนินการอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนนนทบุรีได้เริ่มอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมาหลายช่วงเวลา และมีการตื่นตัวมากขึ้นภายหลังการเกิดน้ำท่วมใหญ่ใน พ.ศ. 2554 และล่าสุดเมื่อเทศบาลนครปากเกร็ดและเกษตรกรชาวสวนนนทบุรีร่วมกันจัดทำโครงการอนุรักษ์สวนทุเรียนนนทบุรีขึ้น ในเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 เพื่อสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้วยทรงห่วงใยว่าทุเรียนนนทบุรีจะสูญหายไป และนับวันจะหาได้ยาก เนื่องจากปัญหาน้ำท่วมและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวจังหวัดนนทบุรี และเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ข้อมูลเกี่ยวกับทุเรียนนนทบุรีพันธุ์พื้นเมืองที่หายาก และพันธุ์ไม้พื้นเมืองนนทบุรี โดยใช้พื้นที่ดำเนินโครงการฯ ประมาณ 7 ไร่ภายในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ จ. นนทบุรี โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน (ที่มา: สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์ สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม พ.ศ. 2559) ได้แก่

1. ส่วนลานทรงปลูก ซึ่งในการนี้ ทรงปลูกต้นทุเรียนนนทบุรี พันธุ์กะเทยเนื้อขาว
2. ส่วนพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน จัดสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์เรือนไทย แสดงพระราชประวัติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ประวัตินี้และพันธุ์ไม้ภายในสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ทั้ง 12 สวน วิถีและภูมิปัญญาชาวสวนนนทบุรี ตลอดจนข้อมูลเกษตรกรผู้รอบรู้ด้านทุเรียนนนทบุรี เครื่องมือชาวสวน และข้อมูลทุเรียนนนทบุรีพันธุ์ต่างๆ ที่ขึ้นทะเบียนตามโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชตามแนวพระราชดำริ โดยจะเปิดให้เข้าชมประมาณปลายปี 2559

3. ส่วนสวนทุเรียนนนทบุรีที่ดำเนินการถมดินบนพื้นที่ 3 ไร่เศษ โดยใช้ดินจากสวนทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี พร้อมจัดทำเป็นร่องสวน กำหนดปลูกทุเรียน ทองหลาง มังคุด และไม้พื้นเมือง นอกจากนี้มีการทำระบบระบายน้ำ เพื่อให้มีลักษณะของสวนทุเรียนนนทบุรี ปัจจุบันโครงการฯ ได้ดำเนินการอนุรักษ์ทุเรียนนนทบุรี โดยหากกล้าพันธุ์และดำเนินการปลูกแล้วจำนวน 60 สายพันธุ์

กรมส่งเสริมเกษตรโดยสถาบันวิจัยพืชสวน ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี ได้ร่วมกันดำเนินงานตามโครงการกักตุนพันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาให้กับชาวสวนทุเรียนจังหวัดนนทบุรี โดยมีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่ การขยายพันธุ์ทุเรียนเมืองนนทบุรี ทั้งนี้ทางศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีได้เก็บรวบรวมพันธุ์ทุเรียนจากจังหวัดนนทบุรี ทั้งพันธุ์การค้า และพันธุ์โบราณหายากมาปลูกรวบรวมไว้ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2538 ได้เก็บรักษาพันธุ์ทุเรียนกว่า 60 สายพันธุ์ ซึ่งเป็นทุเรียนพันธุ์ดั้งเดิมของจังหวัดนนทบุรีที่มีลักษณะเด่น เช่น พันธุ์การะเกด พันธุ์ย่ามะหวาด พันธุ์จอกลอย พันธุ์เมสตีในยายปรางค์ ฯลฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำต้นพันธุ์กลับคืนสู่จังหวัดนนทบุรีอีกครั้ง (ที่มา: จดหมายข่าว กรมวิชาการเกษตร)

นอกจากนี้การอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนนนทบุรียังมีโครงการต่างๆที่เกี่ยวพันกัน และมีการดำเนินการแบบขนานกันไป เช่น โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ โครงการกวีภักดิ์ไม้ผลพันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัย และโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนพื้นบ้านนนทบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.2 โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ

โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ นับเป็นอีกโครงการหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนนนทบุรี สมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ ได้มีพระราชดำริ ให้ทุเรียนเป็นหนึ่งในไม้ผลอนุรักษ์ ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ โดยมีศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี สถาบันวิจัยพืชสวน และกรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบสนองพระราชดำริ ในการจัดทำแปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมทุเรียน และรวบรวมพันธุ์ทุเรียนจากแหล่งปลูกทุเรียนที่สำคัญทั่วประเทศไทย รวมทั้งพื้นที่จังหวัดนนทบุรีมาปลูกรวบรวมในพื้นที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงแรกดำเนินการรวบรวมพันธุ์ทุเรียนตั้งแต่ พ.ศ.2510-2548 ได้สายพันธุ์ทุเรียนจำนวน 318 พันธุ์ พร้อมทั้งปลูกอนุรักษ์ไว้ในพื้นที่ของศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ซึ่งรับผิดชอบ 3 พื้นที่ คือ 1) พื้นที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี 2) พื้นที่ทดลองแปลงทดลองห้วยสะพานหิน และ 3) พื้นที่ทดลองแปลงทุ่งเพล ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2549-2553 ได้มีการรวบรวมพันธุ์ทุเรียนเพิ่มเติมอีก 316 พันธุ์ และนำไปปลูกรวบรวมในพื้นที่ทดลองแปลงทดลองห้วยสะพานหิน จากการตรวจสอบพันธุ์ที่ได้รวบรวมพันธุ์ทุเรียนทั้ง 2 ช่วงเวลา ในเบื้องต้นประเมินได้ว่า พันธุ์ทุเรียนที่มีการปลูกและเก็บรักษาพันธุ์ไว้ที่ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรีมีประมาณ 500 สายพันธุ์ (ที่มา: จดหมายข่าว กรมวิชาการเกษตร)

4.2.3 โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์ โดยกองส่งเสริมคุณภาพชีวิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี (กิตติ มั่นกตัญญู, 2555:30-38)

โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์เป็นโครงการเนื่องมาจากโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพฯ และจากแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัดนนทบุรี โดยมีสาเหตุของปัญหาจากการลดลงของพื้นที่ปลูกทุเรียน อันเนื่องมาจาก ภัยธรรมชาติ การขยายตัวของชุมชนเมือง การปล่อยปลະละเลยสวนของเกษตรกร

ด้วยเหตุนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จึงได้จัดทำโครงการเร่งรัดพัฒนาฟื้นฟูและอนุรักษ์สวนทุเรียนให้คงอยู่และเพิ่มพื้นที่การปลูกให้มากขึ้น เพื่ออนุรักษ์ชื่อเสียงทุเรียนนนท์ที่มีมาช้านาน โดยได้ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนนทบุรี จัดทำโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์ฯ เพื่อดำรงความเป็นเอกลักษณ์ของทุเรียนจังหวัดนนทบุรี

วัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่

- เพื่อส่งเสริมและฟื้นฟูทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี ในลักษณะของการร่วมกันคิดร่วมกันทำและใช้ประโยชน์ในที่ดินของเกษตรกร
- เพื่ออนุรักษ์พันธุ์ทุเรียนดั้งเดิมให้คงอยู่ในจังหวัดนนทบุรีและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
- เพื่อฟื้นฟูสวนทุเรียนเก่าให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและมีคุณภาพที่ดี
- เพิ่มพื้นที่ปลูกทุเรียนพันธุ์ดีและพันธุ์ดั้งเดิมในจังหวัดนนทบุรีให้มากขึ้น
- เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรชาวสวนทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี
- เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น
- เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับจังหวัดนนทบุรี

โดยมีเป้าหมาย คือ อนุรักษ์สวนทุเรียนพันธุ์ดีให้ได้พื้นที่ประมาณ 3,563 ไร่ เพิ่มปริมาณผลผลิตทุเรียนคุณภาพดีออกสู่ตลาดเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 ของผลผลิตในปัจจุบัน เพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรชาวสวนทุเรียนร้อยละ 10 ของรายได้ในปัจจุบัน พัฒนาการผลิตสู่กระบวนการเกษตรอินทรีย์ เพิ่มพื้นที่การปลูกไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 เพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ให้เกษตรกรทั้งสวนเก่าและสวนใหม่

โดยมีกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้การดำเนินโครงการนี้ ได้แก่

1. กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรกลับมาปลูกทุเรียนโดยการสนับสนุนกิ่งพันธุ์ทุเรียนและปัจจัยการปลูก รวมทั้งให้ความรู้ทางด้านวิชาการแผนใหม่ผสมผสานกับการปลูกแบบดั้งเดิม เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในการปลูกและการปฏิบัติดูแลรักษาสวนทุเรียนได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการจึงได้จัดให้มีการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ทุกอำเภอ เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ให้กับเกษตรกร

2. กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ระดับ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีได้จัดให้มีการอบรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ระดับจังหวัด เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะในการบริหารจัดการสวนทุเรียนระดับแกนนำของจังหวัดนนทบุรี พัฒนาเทคนิคต่างๆ จากผู้ประสบความสำเร็จสู่เกษตรกรผู้นำเพื่อขยายผลให้เกษตรกรชาวสวนทุเรียนของจังหวัดนนทบุรี และเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกร และเกษตรกรกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. กิจกรรมเร่งการเจริญเติบโตของทุเรียนในสวนเก่าและสวนใหม่

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดทำโครงการเร่งการเจริญเติบโตของทุเรียนทั้งในสวนเก่าและสวนใหม่ให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงต้านทานต่อโรคและแมลง

ให้ผลผลิตมีคุณภาพในปริมาณที่สูงเพียงพอต่อความต้องการของตลาด โดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์กับสวนทุเรียนทั้งสวนเก่าและสวนใหม่ ทำให้เกษตรกรและผู้บริโภคมีความปลอดภัย ไม่ทำให้ดินถูกทำลาย โดยทางโครงการได้ส่งมอบปุ๋ยอินทรีย์ ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

4. กิจกรรมส่งเสริมการปลูกทุเรียนเสริมในสวนเก่าและสวนใหม่

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้ดำเนินการจัดซื้อกิ่งพันธุ์ทุเรียนประจำปี สำหรับต้นทุเรียนพันธุ์ต่างๆ ของจังหวัดนนท์ ได้แก่

- 1) ต้นพันธุ์ทุเรียนหมอนทอง
- 2) ต้นพันธุ์ทุเรียนก้านยาว
- 3) ต้นพันธุ์ทุเรียนดั่งเดิม

เพื่อใช้ในโครงการส่งเสริมการปลูกทุเรียนเสริมในสวนเก่าและสวนใหม่ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

5. กิจกรรมส่งเสริมการตลาดทุเรียนนนท์

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดจัดงานส่งเสริมการตลาดทุเรียนนนท์ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนนนท์ ในการนำทุเรียนที่ดีมีคุณภาพออกมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรง เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าของทุเรียนและตัดปัญหาพ่อค้าคนกลาง ตลอดจนเป็นการขจัดปัญหาการปลอมแปลงและแอบอ้างชื่อเสียทุเรียนนนท์ ออกจำหน่ายเพื่อให้ได้ราคาสูงขึ้น โดยมีการจัดงานทุเรียนนนท์ประจำปี

6. กิจกรรมศึกษาดูงานของคณะกรรมการอนุรักษ์ทุเรียนนนท์และผู้ที่เกี่ยวข้อง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้จัดกิจกรรมศึกษาดูงานของ

คณะกรรมการอนุรักษ์ทุเรียนนนท์และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์ ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันละกันเพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาและปรับปรุงการปลูกทุเรียนนนท์ให้มีผลผลิตที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

7. กิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการของคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์และผู้ที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้จัดกิจกรรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการของคณะกรรมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์และผู้ที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามกิจกรรมในแผนปฏิบัติการโครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตลอดจนเพื่อให้คณะกรรมการอนุรักษ์ทุเรียนนนท์และเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อเสนอแนะ และรับฟังปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงาน เพื่อนำข้อสรุปจากการสัมมนามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

4.2.4 โครงการกักตุนผลไม้พันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัย

จากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ใน พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา ได้ทำความเสียหายต่อพื้นที่ปลูกทุเรียนของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีพื้นที่ปลูกรวมประมาณ 2,941 ไร่ ทำให้ทุเรียนนนทบุรีตายทั้งสิ้นถึง 2,898 ไร่ (ที่มา: กรมวิชาการเกษตร) ต่อมาทางกรมวิชาการเกษตรโดยศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี สถาบันวิจัยพืชสวน จึงได้เข้าไปเก็บกักยอดพันธุ์ทุเรียนพันธุ์ดั้งเดิมใน ตำบลบางศรีทอง ตำบลวัดชะลอ อำเภอบางกรวย ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ และตำบลไทรมา ตำบลบางรักน้อย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสามารถเก็บกักได้ 17 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์กบกำนเหลือง พันธุ์สาวน้อย พันธุ์กบตาเฒ่า พันธุ์ทองย้อยฉัตร พันธุ์กระดุมเขียว พันธุ์แดงรัศมี พันธุ์แดงรัศมี(สว่างจิตร) พันธุ์กบหัวสิงห์ พันธุ์ลวงหางสิงห์ พันธุ์กระเทยเนื้อเหลือง พันธุ์กบพวง พันธุ์กบสีนวล พันธุ์กบจำปา พันธุ์กบตาเหมย พันธุ์กำป็นเจ้ากรม พันธุ์เจ้าเงาะ และพันธุ์กระดุมสีนาค โดยมีกิจกรรม ดังนี้

1. ขยายพันธุ์ทุเรียนพื้นเมืองดั้งเดิม จากโครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชสมเด็จพะเทพรัตนราชสุดาฯ และในส่วนที่เก็บกักระหว่างน้ำท่วม เพื่อส่งคืนให้กับเกษตรกรชาวสวนนนทบุรีจำนวน 25,000 ต้น ซึ่งสามารถนำไปปลูกทดแทนได้ประมาณ 1,000 ไร่
2. จัดทำแปลงสาธิตการสร้างแปลงปลูกทุเรียนใหม่โดยใช้เทคโนโลยีต้นต่างๆ เพื่อเป็นแปลงตัวอย่างให้เกษตรกรได้เรียนรู้ และปฏิบัติจริงในการจัดการดูแลสวนที่มีประสิทธิภาพ
3. ฝึกอบรมให้ความรู้ทางวิชาการด้านต่างๆ ทั้งการปลูกทุเรียน การปลูกพืชรอง และพืชเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ในระหว่างที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต
4. สนับสนุนหาแหล่งพันธุ์ที่เชื่อถือได้ จากเรือนเพาะชำที่ให้ยอดพันธุ์จากแปลงที่ผ่านการรับรอง GAP จากกรมวิชาการเกษตร เพื่อสนับสนุนพื้นที่ที่เหลือจาก 1,000 ไร่ และสนับสนุนข้อมูลการตรวจสอบพันธุ์แท้ด้วยเทคนิคทางวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ประกอบในการเลือกยอดพันธุ์ทุเรียนสำหรับขยายพันธุ์

4.2.5 โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนพื้นบ้านนนทบุรี

โครงการนี้ริเริ่มโดยโรงงานยาสูบได้เล็งเห็นความสำคัญ ที่จะต้องเร่งฟื้นฟูและอนุรักษ์สวนทุเรียนให้คงอยู่และขยายพื้นที่ปลูกให้มากขึ้นภายหลังเหตุการณ์น้ำท่วมที่เกิดขึ้น ทำให้พื้นที่ปลูกทุเรียนเดิมเสียหายเกือบทั้งหมด เหลือพื้นที่ปลูกเพียง 43 ไร่ จากที่เคยมีทุเรียนมากกว่า 100 สายพันธุ์ ปัจจุบันเหลือเพียง 50 กว่าสายพันธุ์เท่านั้น จึงให้การสนับสนุน ชมรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนท์ จัดทำ “โครงการอนุรักษ์ทุเรียนพื้นบ้านนนทบุรี” ใน พ.ศ. 2555 ซึ่งเบื้องต้นได้ให้ทุนในการอนุรักษ์และขยายกิ่งพันธุ์ทุเรียนพื้นบ้าน จำนวน 8,000 กิ่ง สนับสนุนการจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ทุเรียนพื้นบ้านนนทบุรี” (ที่มา: ศูนย์การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์ทุเรียนพื้นบ้านนนทบุรี)

ศูนย์การเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์ทุเรียนพื้นบ้านนนทบุรี ตั้งอยู่ที่สวนตาก้าน 92/1 ซอยบางกร่าง 63 หมู่ 2 ต.บางกร่าง อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000 โดยหวังให้เมืองนนทบุรีมีพื้นที่สำหรับศึกษาคุณค่า เรื่องทุเรียนแบบครบวงจรต่อไปในอนาคต

4.3 ผลการวิเคราะห์

จากผลการวิเคราะห์ พบว่านโยบายและมาตรการต่างๆของภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่น ในเรื่องของการฟื้นฟูและคุ้มครองพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรี ยังขาดความเป็นเอกภาพ และขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน

นโยบายและมาตรการที่มีอิทธิพลและส่งผลกระทบต่อสถานการณ์การฟื้นฟูและคุ้มครองพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรีคือ แผนการใช้ที่ดินนนทบุรี ซึ่งมีเนื้อหาที่ไม่สนับสนุนการฟื้นฟูและคุ้มครองพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรี โดยเนื้อหาในแผนไม่กล่าวถึงการอนุรักษ์ทุเรียนนนทบุรีแต่อย่างใด นอกจากนั้น สาระสำคัญของแผนเอง ยังมีส่วนในการเป็นปฏิปักษ์กับการฟื้นฟูและคุ้มครองพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรี เนื่องจากสาระของแผนเน้นไปในเรื่องของการเติบโตของชุมชน และการสร้างสภาพเศรษฐกิจที่สามารถหล่อเลี้ยงชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตในระดับที่พึงประสงค์ ซึ่งการสร้างการเติบโตของชุมชนและระบบเศรษฐกิจจะก่อให้เกิดทิศทางการฟื้นฟูและคุ้มครองพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรีดำเนินไปในทางตรงกันข้าม นั่นคือเกิดภาวะถดถอยของการฟื้นฟูและคุ้มครองพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรี

ในส่วนของนโยบายและมาตรการที่สนับสนุนและส่งเสริมการฟื้นฟูและคุ้มครองพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรีนั้น ขาดความเป็นเอกภาพ และขาดความสามารถเชิงนโยบายสาธารณะ (Policy Capacity) ในการสร้างเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายให้สัมฤทธิ์ผลได้จริง โดยจะเห็นได้ว่า นโยบายและมาตรการที่ส่งเสริมการฟื้นฟูและคุ้มครองพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรีนั้น มีอยู่มากมาย ได้แก่ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนนนทบุรี โครงการกวีภักดิ์ไม่ผลพันธุ์ดีเฉพาะท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัย โครงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทุเรียนพื้นบ้านนนทบุรี เป็นต้น แต่การดำเนินการโครงการต่างๆเหล่านี้ดำเนินอย่างแยกส่วนโดยเจ้าภาพจากแต่ละหน่วยงาน ส่งผลให้ขาดพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรีได้อย่างจริงจัง

นอกจากนั้น การดำเนินการของโครงการต่างๆ เป็นไปในลักษณะ Top Down คือ เป็นการดำเนินการจากบนลงล่างผ่านการวางนโยบายจากภาครัฐสู่ประชาชน แต่จากผลการศึกษา พบว่าในสภาพความเป็นจริงแล้ว การอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรีมีความต้องการในด้านอื่นๆ นอกเหนือไปจากการรับแจกต้นกล้า หรือการสนับสนุนด้านปุ๋ย ทั้งนี้ ความต้องการในด้านอื่นๆที่เกิดขึ้น ได้แก่ การรักษาสภาวะแวดล้อมให้น้ำที่ใช้ปลูกทุเรียนปลอดภัย เนื่องจากน้ำที่มีมลพิษนอกจากจะไม่สามารถนำมาใช้ในการบำรุงต้นทุเรียนได้แล้ว ยังส่งผลให้ดินเกิดมลพิษอีกด้วย หรือการ

ถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดูแลรักษาต้นทุเรียน ซึ่งในปัจจุบันเป็นไปในรูปของการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลัง ซึ่งทำให้เกิดการจำกัดของความรู้ ผู้ที่สนใจจำเป็นต้องเข้าร่วมกลุ่มเพื่อซึมซับความรู้เหล่านี้ด้วยตนเอง

จากปัญหาน้ำที่ใช้ปลูกทุเรียนมีมลพิษ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งของเป้าประสงค์ของนโยบายและมาตรการภาครัฐ เนื่องจากน้ำที่มีมลพิษเกิดจากการปล่อยน้ำเสียของหมู่บ้านจัดสรรที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นจากผลของมาตรการและแผนการพัฒนาจังหวัด ซึ่งมียุทธศาสตร์เพื่อขยายชุมชนและที่อยู่อาศัย ส่วนปัญหาในเรื่องขององค์ความรู้ เป็นปัญหาสำคัญที่ภาครัฐมองข้าม เนื่องจากเข้าใจว่าชาวนนทบุรีมีความเชี่ยวชาญเรื่องทุเรียนนนทบุรีอยู่แล้ว แต่ในความเป็นจริง ผู้ที่เข้ามาร่วมอนุรักษ์ทุเรียนนนทบุรีในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ไม่ใช่ชาวสวนแต่ดั้งเดิม แต่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพอื่นแล้วมีความตั้งใจที่จะอนุรักษ์ทุเรียนนนทบุรีไว้ ดังนั้น องค์ความรู้ในการทำสวนทุเรียนนนทบุรีในทุกๆแง่มุมและทุกมิติมีความสำคัญมาก แต่องค์ความรู้เหล่านี้ ปัจจุบันไม่มีผู้เก็บรวบรวมไว้เป็นหลักการ และไม่มีการเปิดเผยอย่างเป็นทางการ ต้องใช้การถ่ายทอดจากคนรุ่นเก่าเท่านั้น

จากการวิเคราะห์แผนการใช้ที่ดินจังหวัดนนทบุรี และการอนุรักษ์พื้นที่การปลูกทุเรียนนนทบุรี จึงสามารถสรุปได้ว่า

(1) แผนการใช้ที่ดินจังหวัดนนทบุรี ไม่สนับสนุนส่งเสริมและเป็นปัจจัยที่สร้างสถานการณ์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ปลูกทุเรียนนนทบุรีไปเป็นการสร้างที่อยู่อาศัย

(2) นโยบายและมาตรการแนวทางของภาครัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น ขาดความสามารถเชิงนโยบายสาธารณะ (Policy Capacity) เนื่องจากไม่สามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ และไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการให้ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ได้

(3) แผนการใช้ที่ดินจังหวัดนนทบุรีและนโยบายและมาตรการของภาครัฐขาดลักษณะของแนวคิดการคุ้มครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เนื่องจากการกำหนดเขตเกษตรกรรม (Agriculture Zoning) ยังไม่มีความเด็ดขาด จริงจัง ถึงแม้จะมีการกล่าวถึงบ้างในแผนการจำแนกกำหนดประเภทการใช้ที่ดิน แต่ก็ไม่มีรายละเอียดมากนัก และไม่มีบทลงโทษหรือมาตรการใดๆรองรับ หากไม่ดำเนินการตามแผน